

Проект за преиздаване на трудовете на доктор Гатева,
препис: Стамена Христова
преподавател – сугестопед по английски и български език в детската градина,
гр. Варна

Източник: сборник „СУГЕСТОЛОГИЯ И ОБУЧЕНИЕ“ 1987, стр. 59-63

КОНТРАСТЪТ В КОМУНИКАЦИЯТА И В УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС

н. с. I ст. к. п. н. Евелина Гатева

На поставения в резонаторите глас, свързан, разбира се, с благороден тембър, правилно физиологическо дишане и с цялостна музикална подготовка на притежателя му, може да се повери задачата да предава по-голяма по обем и по-сложна по съдържание и форма /от общоприетата обществена сугестивна норма/ информация в единица време. Такъв глас предава едновременно сложни човешки мисли, преживявания, чувства и емоции, а освен това е и катарзисно средство.

Всеки език, всяка реч има своя собствена вокална система. Гласните са общият знаменател за емоционално-логическата база на всички езици. Различните гласни съдържат различни тонове с техните основни характеристики: височина, сила, трайност, тембър. А това е музика.

В нашите сугестопедични форми на изкуство /мелодрама и рецитал, художествено-дидактични песни, музикално-театрални и песенно-балетни спектакли, опери, художествени учебници и др./ различните говорно-музикални интонации са синтезирани специфично с глобално организираното учебно

съдържание. Тук поставеният глас подпомага значително ефективността на учебно-възпитателния процес /и не само в сугестопедията/.

В сугестопедичните форми на изкуство подчертаваме контраст, който стои в основата на развитие на всяко произведение на изкуството /и това особено важи за класическия тип изкуство/. Контрастът е специфично комуникативно и катарзисно средство и в сугестопедичното изкуство. Той създава сложни състояния на повишено очакване, изненада, засилва интереса и мотивацията при възприемане, осмисляне и репродукция на информацията. Върху контраста са изградени литературните и музикалните произведения. В сугестопедичната мелодрама и рецитал, художествено-дидактични песни с танц, опери и мюзикъли, както и в цялостния учебно-възпитателен процес обучените преподаватели и артисти подчертават сугестивния контраст на:

1/ лиричното и драматичното интониране и тяхното художествено и логически оправдано редуване в общуването,

2/ високи и ниски тонове и интонации и тяхната продължителност, свързани с ударените и неударените, дългите и късите, отворените и затворените срички,

3/ интензивността на тоновете и интонациите /тихо-силно и техните разновидности/,

4/ тембрите – смяната на светли и тъмни окраски в гласа, свързани с вокалната система на езика, с психологическите изисквания на учебното съдържание и с методиката на преподаване.

Тези и други характеристики на тона и интонациите в комуникацията, както и вълните на напрежение и отпускане, които те непрекъснато пораждаат, имаме предвид при създаването на сугестопедични форми на изкуство. Те се базират на класическите норми в изкуството, където формата и съдържанието се изграждат по формулата на златното сечение. Вълните на напрежение и отпускане се редуват с математическа точност. Тоновите и интонационните характеристики се

възприемат, осмислят и претворяват подпрагово, парасъзнавано и периферно. А това пести време и енергия.

Катарзисният характер на класическия тип изкуство, респективно на сугестопедичните форми на изкуството, е тясно свързан и с изявите на четирите темперамента в човека. Тяхната манифестация е най-често хаотична, зависи от времето, пространството, от вътрешната и външната среда. Но тяхното целесъобразно и психохигиенно активизиране или смекчаване би могло да бъде повлияно като се организират факторите, които ги стимулират. Контрастът в изкуството може да бъде особено полезен в това отношение.

В нашата сугестопедична практика използваме главно два вида говорно-музикални интонации и интерпретации:

- 1/ близо до говора,
- 2/ близо до „чистата“ музика .

Вторият вид се нуждае допълнително от „превод“ за смисъла на знаковете. Първият е много по-ясен.

Като илюстрация можем да дадем няколко примера за контрасти и контрастно изпълнение на говорно-музикални интонации, които се прилагат в сугестопедичната комуникация при учебно-възпитателния процес.

1/ За немски език. Изпълняваме нежно и тихо, „матово“, но с ясна дикция „Приспивна песен“ от Й. Брамс. Следва контрастно изпълнение на „Неделя“ - песен от Й. Брамс – жизнерадостно, тържествено, светло, средно силно, с ясна дикция. В песента „Лотосът“ от Р. Шуман редуваме двата вида изпълнение – лирично и драматично, „матово“ и светло, тихо и силно. Този /последния/ начин на изпълнение пренасяме в изпълнението на мелодрамата и рецитала - подаване на новото учебно съдържание на фона на цялостни произведения от класическа и предкласическа музика /инструментален концерт, симфония, соната, токата, фуга, сюита и др./.

2/ За английски език /американски/: а/ „Старите хора у дома“ – негърска песен, б/ О, Сузана /С. Фостър/, в/ „В дом на брега“ /популярна песен/, г/ мелодрама и рецитал.

3/ За руски език: а/ „Кольбельная“ /П. И. Чайковски/, б/ Калинка /народна песен/, в/ Ночь / П. И. Чайковски/, г/ мелодрама и рецитал.

4/ За испански език: а/ „Звездичка“ /Понсе/, б/ „Дванадесет звънчета“ – народна песен, в/ „Малагеня“, г/ мелодрама и рецитал.

5/ За италиански език: а/ „Серенада“ /Таста/, б/ „Сега, когато пътеките...“ /С. Донауди/, в/ Сцена и финална ария на Ана от операта „Ана Болейн“ /Доницети/, г/ мелодрама и рецитал.

6/ Контрастни изпълнения на характерни дидактични части от детската опера „Свят приказен“ /Е. Гатева/ за обучение по математика в I клас.

Изпълненият биват също: 1/ близо до речта и 2/ близо до „чистата“ музика. Второто изпълнение особено при децата носи очевидно значително по-малко информация, тъй като текстът е замъглен и се налага допълнително разясняване на учебното съдържание. Изложените примери дават известна представа за нашата система на гласова подготовка в сугестопедията, която може успешно да се прилага и във всеки друг учебно-възпитателен процес.